

ERUDITIO
MORES
FUTURUM

Súdny proces s Ježišom Nazaretským

Tomáš Pobijak

Bakalársky študijný program Právo

Právnická fakulta UMB

„Prehlasujem, že som esej na tému: Súdny proces s Ježišom Nazaretským spracoval sám a uviedol som všetky použité pramene. Dávam súhlas s prvým zverejnením svojej eseje vyhlasovateľmi súťaže alebo spolupracujúcimi inštitúciami v papierovej, či elektronickej podobe.“

Christ before Pilate (1881), Mihály Munkácsy

Počas výsluchu Ježiša v budove chrámu pred Pilátom Pontským, mu tento prokurátor medzi štyrmi očami predkladá zásadné otázky obžaloby. Na jednu z nich mu Kristus odpovedá záhadné a tajuplne ako vždy: „Ja som sa na to narodil a na to som prišiel na svet, aby som vydal svedectvo pravde.“ Zamyslený prokurátor mu v súlade so svojou rímskou skeptickou náturou oponuje: „Quid est veritas?“ „Čo je pravda“ ? Čo je tá pravda? Čo je spravodlivosť? Je to objektivna veličina? Je možné ju merať? Alebo to je len utópia či subjektívny pocit? Joseph Ratzinger vo svojom životopise Ježiša tvrdí, že toto je tá zásadná otázka štátu a práva.

Obsah

Úvod	4
I. Židovský súd	5
Zatknutie – prvé nezákonnosti	5
Výsluch – Ježiš vedomý si svojich práv?	7
Ježiš pred veľradou.....	8
Svedkovia – odsúdiť za každú cenu.....	9
Obžaloba – zborenie chrámu, bohorúhačstvo alebo je možné odsúdiť Žida za tvrdenie, že je Boží syn keď všetci Hebreji sú podľa Tóry synmi Jahveho?.....	10
Rozsudok – <i>Condemnatio</i>	11
Vykonanie rozsudku – len kontrasignácia Ríma alebo ďalší súdny proces?	12
II. Rímsky súd	13
Žaloba – už nielen bohorúhač ale aj židovský kráľ	14
Výsluch a Ježišova obhajoba – „moje kráľovstvo nie je z tohto sveta“	15
Rozsudok – <i>Absolutio</i>	16
Ježiš pred Herodesom – Rím ustupuje.....	16
Ecco homo!	17
Ukrižovanie.....	18
Záver	19
Použitá literatúra	21

Úvod

Známy nemecký publicista Uwe Schultz vo svojej publikácii *Veľké procesy: Právo a spravodlivosť v dejinách*, zaradil proces s Ježišom Nazaretským medzi jedny z najslávnejších procesov v histórii justície ako takej. Pridelil mu tak miesto medzi ostatnými významnými procesmi ako bol ten Sokratov, Galileiov či Husov. Súd so zakladateľom jedného z najväčších náboženstiev v dejinách je významnou udalosťou v živote tejto historickej osobnosti. Je nevyhnutnou predohrou vyvrcholenia jeho učenia a pôsobenia, ktoré má hlboký dosah na učenie kresťanských cirkví – samotného ukrižovania.

Dôvodom prečo som si vybral tento proces ako tému eseje, ako tematiku „historicko-právnu“, je jeho historický formát, akcent na jeho právny aspekt a ponúknutie úvahy nad zlyhaním spravodlivosti ako ideálu, stelesneného už starou rímskou bohyňou Justítiou – s mečom, váhami a so zviazanými očami.

V eseji nemám ambíciu anatomizovať teologické otázky a ani predkladať neuspokojivé odpovede. Mojmím cieľom taktiež nie je ponúknuť vyčerpávajúcu analýzu starovekého hebrejského trestného práva. Proces s Ježišom však otvára veľa interesantných otázok. Bol to proces politický? Na aké časti a fázy sa delil? Kto bol Ježišov žalobca? Ako sa správal na „ľavici obžalovaných“? Čo tvorilo obžalobu? Prečo bol ukrižovaný aj keď židovské právo takýto trest nepoznalo? No a rozhodujúca otázka na úvahu : zvíťazila alebo zlyhala spravodlivosť?

Esej je rozdelená na dve hlavné kapitoly a niekoľko podkapitol. Podkapitoly sú koncipované takým spôsobom, aby bol na začiatku poskytnutý relevantný výklad priamo z Nového zákona. Myslím, že práca tak potom môže nabráť autentickejší ráz a môže byť pre čitateľa zaujímavejšia.

Čo sa týka prameňov, popisujúcich predmetný súdny proces, hlavnými zdrojmi sú štyri evanjeliá popisujúce život, skutky a smrť Ježiša ako jeho hlavného protagonistu. Nazývajú sa podľa Ježišových apoštoloch a obsahovo sa jedná o nie úplne identické ale veľmi podobné diela. Proces vo všetkých fázach zachycujú všetky evanjelia rovnako s menšími diferenciami. Pri vypracovávaní eseje som vychádzal z publikácií, týkajúcich sa starovekého židovského trestného práva, rímskeho práva či priamo monografií opisujúcich proces s Ježišom Nazaretským z právneho hľadiska.

I. Židovský súd

Ježišov súdny proces prebiehal v kontinuálnej nadväznosti pred dvomi súdmi. Prvým súdom, pred ktorým stál Ježiš, bol súd židovský.¹ Keďže ešte pred tým nikdy na súde ako obvinený nebol, jedná sa o jeho prvý súd v živote vôbec. Celý dej, ako ho zaznamenávajú evanjeliá, sa uskutočnil v oblasti Júdey na Blízkom Východe, v meste Jeruzalem, dnešnom území Izraela a to približne v prvej polovici 1. storočia nášho letopočtu. Vtedajšia Júdea a celý židovský svet zažíval nepokojné historické obdobie. Krajina bola sužovaná častými rebéliami, židovské kráľovstvo po Herodesovi Veľkom upadalo a vlády sa držala rigidná teokracia kolaborujúca často s Rimanmi, ktorí Júdeu premenili na svoju provinciu. V takejto situácii pôsobí Ježiš ako duchovný vodca, charizmatičký rečník a filozof, ktorý svojím pôsobením a učením hlási morálnu obrodu. Apeluje na židovskú klerikálnu garnitúru a poukazuje na ich neúprimnosť. Zakladá, vedome či nevedome, nové náboženstvo formujúce dejiny Európy. To všetko znie naozaj kolosálne a je hodné uznania, avšak bolo to v súlade so zákonom?

Zatknutie – prvé nezákonnosti

A kým ešte hovoril prišiel zrazu Judáš, jeden z Dvanástich, a s ním zástup s mečmi a kyjmi, ktorý poslali veľkňazi, zákonníci a starší. Jeho zradca im dal znamenie: "Koho pobožkám to je on. Chyťte ho a obozretne odved'te!" (14,43) Marek

Kohorta, veliteľ a židovskí sluhovia Ježiša chytili, zviazali ho a priviedli najprv k Annášovi; bol totiž testom Kajfáša, ktorý bol veľkňazom toho roka. A bol to Kajfáš, čo poradil Židom: "Je lepšie, ak zomrie jeden človek za ľud." (18,12) Ján

Nočným zatknutím Ježiša dochádza k jeho predvedeniu pred židovskú veľradu, ktorá viedla prvú fázu procesu. Došlo k nemu okolo polnoci v Getsemanskej záhrade chrámovou gardou a pravdepodobne aj s ingerenciou rímskej posádky.² Podľa evanjelií

¹ Staroveké židovské trestné právo je obsiahnuté v tzv. Pentateuch a v Talmude. Pentateuch obsahuje „Mojžišove právo“ – 5 kníh Mojžišových v Starom zákone, ktoré tvoria akýsi fundament pre ostatné právo. Talmud obsahuje starovekú obyčaj a rabínske výklady práva. Skladá sa z dvoch častí : Mishny a Gemara. Mishna je zbierka nábožensko-právnych ustanovení rabínskeho judaizmu. Gemara sú komentáre k týmto ustanoveniam. Hebrejské trestné právo obsahovalo niekoľko zločinov za ktorý ukladalo trest smrti. Popri zločinoch ako bolo cudzoložstvo, únos, incest, vražda, či dokonca neúcta k rodičom to boli aj zločiny náboženské – bohorúhačstvo, opadnutie celej komunity od židovskej viery, prorokovanie v mene pohanských bohov či falošné proroctvo

² CHANDLER, W. M. *The trial of Jesus from a lawyer's standpoint. Volume I The hebrew t.* NYC, 1925. s. 225

viedol ozbrojencov Ježišov blízky podporovateľ a stúpenec Judáš. Zatýkanie nebolo pokojné. Zo strany jeho stúpencoch totiž došlo k aktívnemu odporu proti tomuto aktu. Nakoniec sa však Ježiša podarilo zaistiť, následne bol eskortovaný do domu prominentného veľkňaza a potom pred riadny súd, židovskú veľradu - Sanhedrin.

Sanhedrin bol najvyšší židovský súd s najväčšou civilnou, trestnou, náboženskou či sociálnou právomocou a autoritou.³ Nebol teda len súdom ale aj zákonodarným orgánom s vysokou autoritou. Skladal sa zo 71 sudcov, z 3 komôr a na jeho čele bol predseda a podpredseda. Prvá komora reprezentovala židovský klérus, druhá zákonníkov a tretia tzv. starších, ľudový prvok tejto inštitúcie. Pri zasadnutí veľrady pôsobili 3 súdni zapisovatelia. Jeden zapisoval oslobodzujúce rozsudky a argumenty, ktoré boli sudcovia povinní uvádzať a ktoré zahŕňali ustanovenie Tóry z ktorého vyvodzujú svoje presvedčenie. Druhý zapisoval opačné rozsudky a ich argumenty a tretí zapisoval tieto informácie všetky spolu. Židovské trestné súdnictvo nepoznalo inštitút prokurátora či úradného žalobcu. Platila tu teda dispozičná zásada. Žalobcami mohli byť len sami svedkovia. Taktiež sa v trestnom konaní nestretávame s pojmami ako obhajca či advokát.⁴ Svoje sídlo mala v tzv. Sále tesaných kameňov – „*Lishkhath liaggazith*“ v Jeruzaleme. Podľa Tóry, len v tejto budove mohla viesť trestné konanie. Ďalej, trestný proces bolo možné – na rozdiel od civilných vecí - viesť len cez deň, nikdy nie v noci. Uznášaniashopná bola veľrada pri počte 23. Na odsúdenie obžalovaného bola potrebná väčšina hlasov s minimálne dvoma hlasmi na viac. Proti rozhodnutiu veľrady už nebolo možné podať odvolanie.

Je dôležité poznamenať, že židovské právo kladlo veľký dôraz na personálne obsadenie a kvalifikáciu členov veľrady.⁵ Člen musel byť znalcom žid. práva – písaného či nepísaného. Nevyhnutnou podmienkou boli aj skúsenosti na nižších súdoch, zbehosť v iných vedeckých disciplínach či znalosť jazykov okolitých národov. Čo sa týka osobných predpokladov, sudca musel byť podľa Tóry mierny, nábožný, odvážny, populárny či dokonca bez vzhľadových anomálii. Sudcom sa nemohla stať osoba, ktorá nikdy nevedla obchod, nepracovala v nejakom pravidelnom zamestnaní, ktorým si zarábala na živobytie.⁶ Židovské trestné právo pri ukladaní hrdelných trestoch dokonca vylučovalo prítomnosť

³ BENNY, P. B. *The criminal code of the Jews*. Londýn, 1880 s. 28

⁴ Starovekí Židia nepoznali osoby, ktoré sa profesionálne venovali právu či rečníctvu tak ako v Grécku a hlavne v Ríme. Naopak zdá sa, že prechovávali voči takémuto stavu značnú averziu.

⁵ MENDELSON, S. *The criminal jurisprudence of the ancient Hebrews*. NYC, 1891 s. 92

⁶ Známe je židovské príslovie: „*Otec, ktorý neučí syna obchodu, učí ho kraďnúť*“

sudcu, ktorí bol staršieho veku či muža, ktorý ešte nemal vlastného syna. Tým sa podľa literatúry mala zabezpečiť racionalita a určitá miernosť rozhodnutia.⁷

Evanjelium tvrdí, že predsedom Sanhedrinu bol v tom čase veľkňaz Kajfáš, pred ktorým sa aj začína trestné konanie voči Ježišovi. Ježiš však bol predvedený najskôr do domu k jeho svokrovi, bývalému predsedovi Annášovi, ktorý mal očividne v rade veľký vplyv. Už v tejto fáze však narážame na porušenie a odklonenie sa od židovského práva, ktoré jasne predpisovalo, resp. prikazovalo viesť súdne konanie len v tzv. Sále tesaných kameňov – „*Lishkhath liaggazith*“ v Jeruzaleme.⁸ Nedovoľovalo viesť konanie v súkromnom obydlí a ešte navyše kňaza, ktorý nebol ani predsedom. Ďalším markantným znakom bolo porušenie židovskej zásady zakazujúcej viesť trestné konanie v noci.⁹

Výsluch – Ježiš vedomý si svojich práv?

Veľkňaz sa vypytoval Ježiša na jeho učeníkov a na jeho učenie. Ježiš mu odpovedal: "Ja som verejne hovoril svetu. Vždy som učil v synagóge a v chráme, kde sa schádzajú všetci Židia, a nič som nehovoril tajne. Prečo sa pýtaš mňa? Opýtaj sa tých, ktorí počuli, čo som im hovoril! Oni vedia, čo som hovoril." Ako to povedal, jeden zo sluhov, čo tam stál, udrel Ježiša po tvári a povedal: "Tak odpovedáš veľkňazovi?" Ježiš mu odvetil: "Ak som zle povedal, dokáž, čo bolo zlé, ale ak dobre, prečo ma biješ?!" (18,19) Ján

V tejto fáze procesu dochádza k samému výsluchu Ježiša. Je nutné podotknúť, že žiadny svedok proti nemu doposiaľ nevzniesol žalobu a z toho dôvodu je to nezákonná časť konania.¹⁰ Je totiž evidentné, že veľrada predchádza samotnému zahájaniu zo strany svedkov, ktorí jediní boli oprávnení zahájiť konanie a to práve svojím svedectvom. Napriek tomu dochádza k výsluchu, kde sa veľkňaz Annáš dožaduje odpovede na otázky, ktoré budú neskôr predmetom žaloby. V tomto okamihu Ježiš odmieta výpoveď a odkazuje na iné osoby. Jeho odmietnutie výpovede je úplne v súlade so židovským právom, ktoré nadčasovo tvrdí že nikto nie je povinný si svojou výpoveďou spôsobiť obžalovanie.¹¹ Pri tejto odpovedi, po fyzickom ataku (židovské právo tortúru či mučenie striktné zakazuje), sa

⁷ CHANDLER, W. M. *The trial of Jesus from a lawyer's standpoint. Volume I The hebrew t.* NYC, 1925. s. 110

⁸ LEMAN, M.M. *Jesus before the Sanhedrin.* Oxford, 1909 s. 157

⁹ MENDELSON, S. *The criminal jurisprudence of the ancient Hebrews.* NYC, 1891 s. 97

¹⁰ LEMAN, M.M. *Jesus before the Sanhedrin.* Oxford, 1909 s. 122

¹¹ Samotná židovská zbierka práva Mishna hovorí: „*Naším základným princípom jurisprudencie je že nikto nie je povinný spôsobiť si žalobu*“; Maimonides, Mishna, "Sanhedrin," Kap. IV; v starovekom Ríme vyjadrené zásadou – „*nemo tenetur se ipsum accusare*“

podľa Lemana dovoľáva ochrany svojho práva na súdny proces, ktorý mu garantuje právo obsiahnuté v Tóre pred holou svojvôľou.¹²

Ježiš pred veľradou

A tak ho Annáš zviazaného poslal k veľkňazovi Kajfášovi. (18,24) Ján

Každá osoba aspoň so základným právnym vedomím vie, že trestné konanie je ovládané kogentnými princípmi, vyjadrujúce určité právne idey ktorých zachovávanie a realizácia sú prísne dodržiavané.¹³ „Ratio“ takýchto princíпов je samotný charakter trestného konania, v ktorom sa často krát rozhoduje o osobnej slobode či živote jednotlivcov. Je nepochybné, že židovské trestné konanie bolo ovládané zásadami a pravidlami, ktoré extenzívne favorizovali pozíciu obžalovaného.¹⁴ Túto skutočnosť potvrdzuje aj samotná Mishna, ktorá doslovne tvrdí: „*Sanhedrin, ktorý ak aspoň raz za sedem rokov odsúdi človeka k smrti, je skôr bitúnikom ako súdom.*“ Židovské trestné právo nepoznalo tortúru, poznalo len priame dôkazy či urgovalo na výpovediach minimálne dvoch svedkoch. Špeciálne v prípadoch závažných trestných činoch, za ktoré hrozil trest smrti, prejavovalo určitú mieru miernosti.¹⁵ V takýchto prípadoch napríklad požadovalo viac ako len jednoduchú väčšinu pri odsúdení či uzus, že ak dôjde k odsúdeniu obžalovaného, aby sa opätovné hlasovanie o vine uskutočnilo na druhý deň. To znamená, že ak obžalovaný bol skutočne odsúdený, rozsudok ešte nebol právoplatný, t.j. vykonateľný a opätovné hlasovanie sa uskutočnilo na ďalší deň. Nebol to súd *de novo*, pretože sudcovia len opätovne zasadli a opakovali voľbu kde znova uviedli svoje argumenty. Hlasy tých sudcov, ktorí hlasovali za odsúdenie opätovne, ak uviedli svoje argumenty, ktoré sa však relevantne diferencovali od tých skorších, boli neplatné. A tí sudcovia, ktorí hlasovali za oslobodenie už nemohli hlasovať za odsúdenie. Takýmto odložením, resp. znovuhlasovaním sa podľa literatúry zabezpečoval čas na prehodnotenie odsúdenia s nádejou miernejšieho druhého rozhodnutia.¹⁶ Ďalšou bezprecedentnou zvláštnosťou bol samotný proces bezprostredne predchádzajúci poprave. Pri bráne kde zasadal súd, ktorý odsúdil obvineného, bol postavený vlajkonosič, ktorý v prípade akéhokoľvek nového tvrdenia alebo predloženia dôkazu v prospech odsúdeného, okamžite signalizoval druhému vlajkonosičovi,

¹² LEMAN, M.M. *Jesus before the Sanhedrin*. Oxford, 1909 s. 125

¹³ CISÁROVÁ, D. a kolektív. *Trestní právo procesní*. Praha: Linde Praha a .s., 2006 s. 56

¹⁴ CHANDLER, W. M. *The trial of Jesus from a lawyer's standpoint. Volume I The hebrew t.* NYC, 1925. s. 195

¹⁵ BENNY, P. B. *The criminal code of the Jews*. Londýn, 1880 s. 72

¹⁶ CHANDLER, W. M. *The trial of Jesus from a lawyer's standpoint. Volume I The hebrew t.* NYC, 1925. s. 168

situovanému na čele popravného oddielu s odsúdením, odloženie popravy a opätovné zasadnutie veľradu.

Svedkovia – odsúdiť za každú cenu

Vel'kňazi a celá veľrada zháňali krivé svedectvo proti Ježišovi, aby ho mohli odsúdiť na smrť. Ale nenašli hoci vystúpilo mnoho falošných svedkov. Napokon prišli dvaja a hovorili: "Tento povedal: "Môžem zboriť Boží chrám a o tri dni ho postaviť." Tu vstal veľkňaz a spýtal sa ho: "Nič neodpovieš? Čo to títo svedčia proti tebe?!" Ale Ježiš mlčal. Vel'kňaz mu povedal: "Zaprisahám ťa na živého Boha, aby si nám povedal, či si Mesiáš, Boží Syn." Ježiš mu odvetil: "Sám si to povedal. Ale hovorím vám: Odteraz uvidíte Syna človeka sedieť po pravici Moci a prichádzať na nebeských oblakoch." Vtedy si veľkňaz roztrhol rúcho a povedal: "Rúhal sa! Načo ešte potrebujeme svedkov? Sami ste teraz počuli rúhanie. Čo na to poviete?" Oni odpovedali: "Hoden je smrti!" (26, 59) Matúš

Mnohí proti nemu krivo svedčili, a ich svedectvá sa nezhodovali. (14,56) Marek

Ako bolo spomenuté vyššie, trestné konanie ovládala dispozičná zásada, čo znamená, že veľrada mohla zahájiť proces len na základe návrhu, konkrétne svedectva osôb. Židovské právo požadovalo svedectvo minimálne dvoch osôb, ktoré museli byť v súlade jedno s druhým a nemohli si teda odporovať. Právo umožňovalo aj viac ako dvoch svedkov, no ich svedectvo si taktiež nemohlo odporovať. V prípade nesúladu v kardinálnych otázkach čo i len jedného svedectva s ostatnými, boli svedectvá neplatné a obžalovaný musel byť prepustený. Pripúšťalo sa svedectvo len priame, nikdy nie nepriame či svedectvo „z počutia“. To znamená, že žalobca musel byť priamym svedkom udalosti, ktorý právo klasifikovalo ako trestný čin.¹⁷ Tóra taktiež predpisuje štyri obligatórne otázky pre svedkov pri každej žalobe : otázka osoby, miesta, času a spôsobu spáchania trestného činu. V prípade krivej výpovede svedka a následného oslobodenia obžalovaného, starý židovský zákon predpisuje pre takého svedka taký trest, ktorý by bol ináč v prípade úspešného odsúdenia obžalovanej osobe uložený.

V Ježišovom prípade svedčili dve osoby. Ich svedectvá však boli podľa Evanjelia nezhodné, boli v rozpore a preto malo byť z dôvodu tejto skutočnosti konanie pred veľradou

¹⁷ MENDELSON, S. *The criminal jurisprudence of the ancient Hebrews*. NYC, 1891 s. 124

zastavené a obžalovaný mal byť prepustený.¹⁸ Trestné konanie však zastavené napriek tomu nebolo, čím proces začína už skutočne napĺňať charakter nelegálneho politického procesu.

Obžaloba – zborenie chrámu, bohorúhačstvo alebo je možné odsúdiť Žida za tvrdenie, že je Boží syn keď všetci Hebreji sú podľa Tóry synmi Jahveho?

Podľa výpovedí svedkov malo obžalobu tvoriť aj jedno z Ježišových vyhlásení, ktoré urobil pri vyhnaní peňazomencov v chráme. Ježiš tu tvrdí, že keď zboria tento chrám, za tri dni ho postaví. Hovorí tu však obrazne o „duchovnom chráme“, o svojom budúcom kulte. Žalobcovia však očividne brali tieto slová doslovne. Jeruzalemský chrám, o ktorom je reč, je židovským náboženským centrom a mal veľký duchovný význam. „Svätý dom“, ako ho starí Židia nazývali, bol totiž ich národnou inštitúciou a predstavoval pre nich symbol židovskej štátnosti.¹⁹ V prípade doslovnej interpretácie „zborenia chrámu“, by sa však naozaj jednalo o zločin proti židovskému právu, konkrétne o trestný čin poburovania či protištátnej činnosti. Ide o ťažký zločin, za ktorý sa ukladá hrdelný trest ukameňovaním. Nutné je však podotknúť, že Ježiš tu nehovorí „zničím chrám“ ale podmieňovacím spôsobom tvrdí, že „ak, resp. keď ho zboríte“. V každom prípade sa však svedectvá rozchádzali a preto bola takáto žaloba neprípustná. Po neúspešnej obžalobe z poburovania, dochádza k najmarkantnejšiemu porušeniu židovského práva v tomto procese. Veľkňaz Kaifáš kladie Ježišovi otázku či je Mesiáš, syn Boží a následne po Ježišovej odpovedi dochádza k obžalobe zo starovekého židovského zločinu bohorúhačstva. Bez predchádzajúcej žaloby od svedkov sa tak fakticky sám dostáva do pozície žalobcu. Sudca sa stáva žalobcom čo je v úplnom rozpore s Tórou. Židovské právo totiž obsahovalo opodstatnenú zásadu, vyjadrenú už starým rímskym právom „*nemo potest esse simul actor et iudex*“.²⁰ Čo sa týka samotného obžalovania z bohorúhačstva, nie je jednoduché určiť či skutočne Ježiš naplnil skutkovú podstatu toho činu. Čo teda možno považovať za bohorúhačstvo?

Známy židovský rabín Isaac Mayer Wise tvrdí, že čisto prehlásenie akéhokoľvek Žida za Božieho syna je nepostihnuteľné keďže podľa Tóry je každý Hebrej „synom

¹⁸ LEMAN, M.M. *Jesus before the Sanhedrin*. Oxford, 1909 s. 134

¹⁹ CHANDLER, W. M. *The trial of Jesus from a lawyer's standpoint. Volume I The hebrew t.* NYC, 1925. s. 254

²⁰ LEMAN, M.M. *Jesus before the Sanhedrin*. Oxford, 1909 s. 121

Božím“.²¹ Tóra ďalej stanovuje, že takýto zločin možno považovať „preklínanie mena Pána“.²² Ďalší židovský učenec Joseph Salvador vo svojej knihe *Histoire des Institutions de Moise* tvrdí: „Ale Ježiš, pri prezentácii novej teórie a pri kreovaní nových foriem, náboženstva už vyhláseného, hovorí o sebe ako Boh; to bolo šokujúce rúhanie v očiach ľudí. Zákon im totiž prikazuje, aby nasledovali Jehovova samého, toho jediného pravého Boha ;prikazuje im ďalej neveriť v bohov z mäsa a kostí, ktorí sa podobajú na mužov alebo ženy; tiež zakazoval držať sa alebo počúvať proroka, ktorý údajne aj ak robí zázraky, ale vyhlasuje nového boha, boha ktorého ani oni, ani ich otcovia nepoznali.“ Nakoniec tvrdí, že takéto konanie možno považovať za bohorúhačstvo. Taktiež významný autor jedného z mnoho Ježišových životopisov Ernest Renan tvrdí, že Ježiš z pohľadu striktného, starého Mojžišovho práva bol skutočne radikálny reformátor a bohorúhač.²³ Jacques-Bénigne Bossuet, známy francúzsky učenec, vo svojom magnum opus *Politique tirée des propres paroles de l'Écriture sainte*, konkrétne v kapitole *Jesus bon citoyen (Ježiš dobrý občan)*, postupne definuje Ježiša ako nielen príkladného židovského občana ale aj nábožného Hebreja.

Skutočne nie je jednoduché určiť z perspektívy Tóry, či sa skutočne dopustil takýmto vyhlásením porušenia židovského práva aj v korelácii z jeho následným vyhlásením o „synovi človeka“. Sú známe jeho výroky kde odmieta vytvorenie nového náboženstva a vyhlasuje len obrodu súčasného.²⁴ Každopádne, množstvo nezákonnosti, ktoré sprevádzajú proces už od začiatku, vyvrcholili konečným rozhodnutím súdu.

Rozsudok – *Condemnatio*

A oni všetci vyniesli nad ním súd, že je hoden smrti. (14,64) Marek

Židovské trestné právo obsahovalo na starovekú a svojím spôsobom nemilosrdnú dobu, jednu osobitnú konvenciu. Židovský zákonodarcovia a komentátori práva pamätali na určité hektické spoločenské situácie, počas ktorých môže dôjsť k vyvíjaniu nátlaku na súd. Mohlo ísť o nátlak sfanatizovaného davu alebo napríklad o prípad keď laická spoločnosť je „presvedčená“ o vine obžalovaného a tlačí na súd aby tak rozhodol. Tóra tak v každom prípade stanovuje, že ak došlo k jednomyselnému odsúdeniu, verdikt bol neplatný

²¹ WISE, I.M. *The martyrdom of Jesus of Nazareth*. Cincinnati, 1874 s. 75

²² To znamená urážanie, zosmiešňovanie

²³ HUTCHISON, W.G. *Renan's life of Jesus*. London, 1897 s. 251

²⁴ „Nemyslite si, že som prišiel zrušiť Zákon alebo Prorokov; neprišiel som ich zrušiť, ale naplniť.“ (5,17) Matúš

a obžalovaný musel byť prepustený.²⁵ Ako vieme z evanjelia, rozsudok nad Ježišom bol vyhlásený jednomyseľne a teda bol *de iure* neplatný. Ďalšou povinnosťou veľrady bolo opakovanie hlasovania na druhý deň, k čomu však nedošlo. Celý súdny proces tak nadobúda evidentne charakter politického procesu, navyše nelegálneho. Dochádza tak k odsúdeniu obžalovaného za jeden z najťažších židovských trestných činov – bohorúhačstvo.

Vykonanie rozsudku – len kontrasignácia Ríma alebo ďalší súdny proces?

Preto ho spútaného odviekli a odovzdali vladárovi Pilátovi. (27,2) Matúš

Preto vyšiel von za nimi Pilát a opýtal sa: "Akú žalobu podávate proti tomuto človeku?" Odpovedali mu: "Keby tento nebol zločinec, neboli by sme ti ho vydali." Pilát im povedal: "Vezmite si ho vy a súdte podľa svojho zákona!" Židia mu odpovedali: "My nesmieme nikoho usmrtiť." (18,29) Ján

Podľa hebrejského trestného práva bol jednoznačným trestom za bohorúhačstvo trest smrti ukameňovaním.²⁶ Prvým vykonávateľom rozsudku bol svedok, ktorý ako prvý svedčil proti odsúdenému. Tu však Ježišov súd – veľrada narazila na problém *ius gladii*, t.j. hrdelného práva. *De lege lata* veľrada bola oprávnená rozhodovať o vine či nevine osôb podliehajúcich jej súdnej právomoci, avšak samotné rozhodnutie o treste smrti totiž podliehalo rozhodovacej činnosti Ríma.²⁷

Pretože Rím bol v tom čase priamym správcom provincie Júdea, kde sa uskutočnil súd s Ježišom, mal nielen administratívne právomoci ale právomoci súdne.²⁸ Konkrétne bol držiteľom týchto právomocí cisárom menovaný prokurátor. Keďže je notoricky známe, že Rím bol v oblasti náboženskej politiky nadčasovo tolerantný, zveril súdne rozhodovanie o náboženských (ale aj iných) trestných činoch veľrade, ktorá sa tak tešila určitej vlastnej suverenity. Avšak rímsky vládca si, podobne ako v iných provinciách, vyhradil rozhodovanie o samotnom treste smrti. Táto právomoc bola zverená rímskemu prokurátorovi Júdey. Problém nastáva v samotnej právomoci rozhodovania o tomto treste

²⁵ MENDELSON, S. *The criminal jurisprudence of the ancient Hebrews*. NYC, 1891 s. 141

²⁶ BENNY, P. B. *The criminal code of the Jews*. Londýn, 1880 s. 89

²⁷ Táto skutočnosť vyplýva z vtedajšej geopolitickej situácie na Blízkom Východe. Júdea v roku 6 n.l. prešla zo statusu rímskeho protektorátu spravovaného miestnym vládcom pod priamu správu Ríma. Nejednalo sa o klasickú rímsku provinciu ako napríklad provincia Galia alebo Africa. Júdea patrila medzi špeciálne provincie s osobitným statusom, ktoré Rimania zriaďovali na území kde si to vyžadovala zložitá vnútropolitická a vojenská situácia. Na čele stál prokurátor, ktorý bol priamo podriadený cisárovi a vykonával správu v mene cisára.

²⁸ SEGERT, S. *Staroveké dejiny Židů*. Praha, 1995 s. 171

smrti. Niektoré autority tvrdia, že prokurátor bol oprávnený vynesený verdikt buď schváliť (kontrasignovať) alebo naopak, zamietnuť.²⁹ Takéto rozdelenie právomoci by však bolo v úplnom rozpore s obvyčajou, s ktorou postupoval Rím pri úprave právnych vzťahov s podmanenými národmi.³⁰ Je ale oveľa istejšie, že prokurátor bol oprávnený začať proces *de novo*, to znamená byť aktívnejší, postupovať v konaní, vypočúvať a rozhodnúť vlastným rozsudkom.³¹ Tento fakt potvrdzuje aj dobový rímsko-židovský historik Josephus Flavius. Koniec - koncov samotný proces s Ježišom pred prokurátorom tomu jednoznačne nasvedčuje.

II. Rímsky súd

V prípade druhej časti súdneho procesu s Ježišom Nazaretským už nie je možné tak zreteľne zadefinovať proces do určitých procesných pravidiel – t.j. procesných práv či povinností ako pri súde pred židovskou veľradou. Je otázne, ktoré právo sa v takomto prípade aplikovalo na trestné konanie pred rímskym prokurátorom. Rímske právo sa totiž predovšetkým vzťahovalo na rímskych občanov.³² Ježiš nebol rímsky občan, bol to Žid, ktorý pochádzal z Galileje. Určení autori tvrdia, že v rímskych provinciách dochádzalo k zapojeniu trestného práva procesného, to znamená k skutočnej činnosti rímskych trestných tribunálov aj voči občanom provincií.³³ K takejto aplikácii procesného práva však dochádzalo subsidiárne voči domorodému právu či obvyčaji vedenia konania.³⁴ Je však zrejmé, že subsidiárne zapojenie takého práva, resp. jeho časti bolo na rozhodnutí daného prokurátora provincie, pretože on disponoval najväčšou mocou, keďže zastupoval samotného cisára.³⁵ Jednoducho povedané: Prokurátor skutočne disponoval právomocou zapojiť trestné konanie z rímskeho modelu avšak bolo ponechané na jeho ľubovôli či ho zapojí a to znamená, že mohol použiť iba len časť pravidiel z rímskeho trestného práva. Skutočne aj v prípade súdneho procesu s Ježišom vidíme určitý výskyt rímskoprávných prvkov z trestného práva.

²⁹ Napr. Renan v životopise Ježišom tvrdí, že Pilát len potvrdil rozhodnutie židovského súdu

³⁰ SCHÄFER, P. *Dějiny Židů v antice*. Praha, 2003 s. 107

³¹ CHANDLER, W. M. *The trial of Jesus from a lawyer's standpoint. Volume II The roman t.* NYC, 1925. s. 23

³² Rímske občianstvo bolo veľkou výhodou v čase Rímskej ríše a v jej ktorejkoľvek časti poskytovalo veľkú ochranu, aj napr. z Nového zákona je známy prípad apoštola Pavla, ktorý sa odvolával na svoje rímskeho občianstvo keď ho chceli potrestať zbičováním (zbičovanie rímskeho občana bolo nezákonné), či prípad keď sa proti rozsudku smrti odvolal na rímskeho cisára

³³ ROSADI, G. *The Trial of Jesus*. New York, 1905 s. 293

³⁴ GREENDIGE, A.H.J. *The legal procedure of Cicero's time*. London, 1901 s. 413

³⁵ CHANDLER, W. M. *The trial of Jesus from a lawyer's standpoint. Volume II The roman t.* NYC, 1925. s.

Žaloba – už nielen bohorúhač ale aj židovský kráľ

Preto vyšiel von za nimi Pilát a opýtal sa: "Akú žalobu podávate proti tomuto človeku?" (18, 29) Ján

Tu celé zhromaždenie vstalo, odviedli ho k Pilátovi a začali naňho žalovať: "Tohto sme pristihli, ako rozvracia náš národ, zakazuje platiť dane cisárovi a tvrdí o sebe, že je Mesiáš, kráľ." (23,1) Lukáš

Prinesenie žaloby, tzv. *postulatio*, bolo v rímskom práve zahájením trestného konania. Rimania podobne ako Židia nepoznali inštitút štátnych žalobcov či prokurátorov v trestnom konaní. Žalobu však na rozdiel od Hebrejov nemusel predniesť priamy svedok zločinu. Podat' žalobu tak mohol ktorýkoľvek občan z rôzneho motívu. Mohol to byť sám poškodený, ale aj iný občan, ktorý mohol byť motivovaný finančne (žalobca získaval ¼ majetku odsúdeného) alebo motivovaný čisto patriotickým pátosom žalujúceho Rimana.³⁶ Samotná žaloba bola pre rímsky trestný proces veľmi dôležitá a udávala tón celému procesu.

Pilát Pontský, vtedajší prokurátor provincie Júdea, jasne požaduje od židovskej veľrady znenie žaloby proti Ježišovi. Veľrada do značnej miery mení a dopĺňa jeho obžalobu vznesenú počas židovského procesu. Boli si pravdepodobne vedomí nábožensky tolerantného správania Rimanov a že by bolo náročné a ak nemožné, presvedčiť prokurátora o vynesenie trestu smrti. Pôvodná žaloba pre bohorúhanie, je už žaloba pre 1. rozvratnú činnosť, 2. vyzývanie k opomenutiu platenia rímskych daní a 3. vyhlasovanie, že je židovský kráľ. Predchádzajúca religiózna žaloba tak dostáva svetský a hlavne politický ráz. Je jasné, že z týchto troch obvinení Pilát pripustil len jedno, ktoré začal aj aktívne vyšetrovať. Kým v súčasnosti by asi štátne orgány zaujímalo druhé obvinenie, prokurátora najviac znepokojilo to posledné. Dôvod bol veľmi prozaický. Okrem toho, že vo vtedajšej zložitej vnútro politickej situácii v Júdey bolo proklamovanie sa za kráľa nebezpečným úkonom, to bolo naplnenie skutkovej podstaty trestného činu zrady voči osobe cisára.³⁷ Provincia totiž bola pod priamom správou Ríma, čiže pôsobenie kráľa ako národnej

³⁶ Známe sú aj prípady začínajúcich mladých rímskych právnikov, ktorí si žalovaním rôznych delikventov „rozbiehali“ svoju kariéru

³⁷ V rámci Júdey nebezpečné pretože Rimania čelili niekoľkým vzburám ľudových vodcov, ktorí sa prehlasovali za kráľov. Známý je prípad Júdy Galilejského, zakladateľa hnutia tzv. zelótov či počínanie bývalého Herodesovho otroka Šimona. V rámci cisára nebezpečné pretože v tej perióde ním bol Tiberius, ktorý bol známy, okrem iného, svojím neustálym podozrievaním zo zrady

židovskej inštitúcie bolo vylúčené. Vyhlásenie, že Júdea má kráľa a nie cisára, bolo závažné obvinenie z pohľadu rímskej brannej moci.³⁸

Výsluch a Ježišova obhajoba – „moje kráľovstvo nie je z tohto sveta“

Pilát opäť vošiel do vládnej budovy. Predvolal si Ježiša a spýtal sa ho: "Si židovský kráľ?" Ježiš odpovedal: "Hovoríš to sám od seba, alebo ti to iní povedali o mne?" Pilát odvetil: "Vari som ja Žid? Tvoj národ a veľkňazi mi ťa vydali. Čo si vykonal?" Ježiš povedal: "Moje kráľovstvo nie je z tohto sveta. Keby moje kráľovstvo bolo z tohto sveta, moji služobníci by sa bili, aby som nebol vydaný Židom. Lenže moje kráľovstvo nie je stadiaľto." Pilát mu povedal: "Tak predsa si kráľ?" Ježiš odpovedal: "Sám hovoríš, že som kráľ. Ja som sa na to narodil a na to som prišiel na svet, aby som vydal svedectvo pravde. Každý, kto je z pravdy, počúva môj hlas." Pilát mu povedal: "Čo je pravda?" (18,33) Ján

Po vypočutí žaloby si Pilát predvolal Ježiša a dochádza k ďalšej fáze konania. Nasleduje totiž výsluch obžalovaného (*nominis delatio*) a prednesenie jeho obhajoby. Ježiš v tejto časti nemá žiadnu osobu, ktorá by konala ako jeho obhajca. Rimania však poznali profesionálnych právnikov a aj Nový zákon pozná prípady keď v podobných zmiešaných rímsko-židovských súdnych kontaktov pôsobili takéto osoby.³⁹ Prokurátor sa pýta priamo Ježiša na obvinenie z jeho údajných kráľovských ambícií otázkou či sa považuje za kráľa Židov. Ježiš mu odpovedá protiotázkou, ktorej evidentnou intenciou je diferencovať medzi chápaním či vykladaním pojmu „kráľ“, vo význame svetskom a význame duchovnom.⁴⁰ *"Hovoríš to sám od seba, alebo ti to iní povedali o mne?"* Pýta sa ho či má na mysli zradu rímsku, ktorá zaujíma Piláta alebo zradu židovskú, tú ktorú mali na mysli členovia veľrady už od samého začiatku. Ježiš teda rozdeľuje medzi obvinením zo zrady cisára, pochopeným zrejme Pilátom z obvinenia veľrady, a v zmysle duchovnom, to znamená v rámci jeho doterajšieho učenia a filozofie. *"Tak predsa si kráľ?"* Pragmatický Riman tak pravdepodobne neuchopil Ježišov výrazne alegorický prednes myšlienok, ktorý je pre neho charakteristický ešte aj na konci jeho života. *„Lenže moje kráľovstvo nie je stadiaľto.“* Táto veta jasne vymedzuje kráľovské ciele Ježiša Nazaretského, ako duchovného vodcu, nie cisárovho rivala.

³⁸ CHANDLER, W. M. *The trial of Jesus from a lawyer's standpoint. Volume II The roman t.* NYC, 1925. s. 112

³⁹ Z biblie je známy prípad sporu apoštola Pavla, ako rímskeho občana., so Židmi, ktorí si v ňom vzali ako advokáta istého Gréka menom Tertulla pretože sa vyžadovala znalosť rímskeho práva

⁴⁰ CHANDLER, W. M. *The trial of Jesus from a lawyer's standpoint. Volume II The roman t.* NYC, 1925. s. 114

Rozsudok – Absolutio

*Pilát povedal veľkňazom a zástupom: "Ja nenachádzam nijakú vinu na tomto človekovi."
(23,4) Lukáš*

Pilát po výsluchu oslobodzuje Ježiša spod obžaloby z trestného činu zrady voči cisárovi. Rímsky prokurátor tak zrejme na jednoduchom tesárovi z ľudu nenašiel nijaké znaky možnej mocenskej uzurpácie a pravdepodobne ho považoval len za miestneho, nábožensky možno trochu fanatickeho, Žida.⁴¹ V klasickom rímskom trestnom konaní je spôsobilým na rozhodnutie o vine či nevine trestný tribunál a to hlasovaním. Treba však opäť poznamenať, že sa nejednalo o klasický či regulárny rímsky trestný proces, ale ako bolo spomenuté vyššie, určitý hybrid prispôsobený rímskym prokurátorom. Každopádne Pilát rozhodol o nevinne Ježiša, tým je vec rozhodnutá s vzniká prekážka konania *res iudicata*.⁴² To, čo nasledovalo po rozhodnutí prokurátora možno jasne označiť ako ľubovôľa.

Ježiš pred Herodesom – Rím ustupuje

Ale oni naliehali: "Poburuje ľud a učí po celej Júdey; počnúc od Galiley až sem." Len čo to Pilát počul, opýtal sa, či je ten človek Galilejčan. A keď sa dozvedel, že podlieha Herodesovej právomoci, poslal ho k Herodesovi, lebo aj on bol v tých dňoch v Jeruzaleme. Keď Herodes uvidel Ježiša, veľmi sa zaradoval. Už dávno ho túžil vidieť, lebo o ňom počul, a dúfal, že ho uvidí urobiť nejaký zázrak. Mnoho sa ho vypytoval, ale on mu na nič neodpovedal. Stáli tam aj veľkňazi a zákonníci a nástoľčivo naň žalovali. Ale Herodes so svojimi vojakmi ním opovrhol, urobil si z neho posmech, dal ho obliecť do bielych šiat a poslal ho nazad k Pilátovi. (23,5) Lukáš

Je pravdou, že Ježis sa narodil v Galiley, avšak potenciálny súdny proces pred Galilejským kráľom by bol v príkrom rozpore s vtedajším právnym stavom. Za trestný čin mohol byť v tom čase Žid súdený súdom pod ktorého jurisdikciu podliehalo miesto kde bol zatknutý za daný protiprávny akt alebo kde takýto čin vykonal.⁴³ Ježiš bol zatknutý v Jeruzaleme a v poslednom čase svojho života pôsobil v Júdey. Očividne sa jednalo len o nezákonný ústupok Piláta ako reakciu na silný nesúhlas veľrady a davu Židov s

⁴¹ CHANDLER, W. M. *The trial of Jesus from a lawyer's standpoint. Volume II The roman t.* NYC, 1925. s. 115

⁴² Tamtiež s. 155

⁴³ ROSADI, G. *The Trial of Jesus.* New York, 1905. s. 244

neodsúdením Ježiša.⁴⁴ Predvedenie pred Herodesa sa nedá ani považovať za osobitný proces. Nakoniec ho Herodes odmietol potrestať a Ježiš sa opäť objavuje pred Pilátom.

Ecco homo!

Pilát zvolal veľkňazov, predstavených a ľud a povedal im: "Priviedli ste mi tohto človeka, že poburuje ľud. Ja som ho pred vami vypočúval a nenašiel som na tomto človekovi nič z toho, čo na neho žalujete. Ale ani Herodes, lebo nám ho poslal späť. Vidíte, že neurobil nič, za čo by si zasluhoval smrť. Potrescem ho teda a prepustím." (23,13) Lukáš

Je však u vás zvykom, že vám na Veľkú noc prepúšťam jedného väzňa. Chcete teda, aby som vám prepustil židovského kráľa?" Oni znova kričali: "Toho nie, ale Barabáša!" (19,39) Ján

Vtedy Pilát Ježiša vzal a dal ho zbičovať(...) Ježiš vyšiel von s trňovou korunou a v purpurovom plášti. Pilát im povedal: "Hľa, človek!" Len čo ho zazreli veľkňazi a ich sluhovia, kričali: "Ukrižuj! Ukrižuj ho!" (19,11) Ján

Pilát im povedal: "Vášho kráľa mám ukrižovať?!" Veľkňazi odpovedali: "Nemáme kráľa, iba cisára!" (19,15) Ján

(...) Pilát sa usiloval prepustiť ho. Ale Židia kričali: "Ak ho prepustiš, nie si priateľom cisára. Každý, kto sa vydáva za kráľa, stavia sa proti cisárovi." (19,12) Ján

Pilát, zjavne váhajúci, sa pokúša upokojiť napätú situáciu a zároveň si očividne chce ustrážiť autoritu rímskeho prokurátora. Navrhuje a presadzuje voči Židom, požadujúcim trest ukrižovaním, dva ústupky. Najskôr dá predviesť istého zločinca a vraha Barabáša.⁴⁵ I keď Ježiš nebol právoplatne odsúdený, Pilát ponúka zástupu možnosť vybrať milosť pre jedného z týchto dvoch exponentov. Zástup, podporovaný členmi veľrady, si zvolil Barabáša. Ani po tejto skutočnosti prokurátor nechcel Ježiša nezákonne potrestať smrťou. Zvolil preto razantnejšiu taktiku a Ježiša nechal potrestať zbičovaním. Konanie Piláta tak začína prerastať do skutočnej svojvôle diktovanou sfanatizovaným davom. „*Ecco homo!*“ „*Hľa človek!*“ Kruto potrestaného Ježiša tak ukazuje davu, ktorý však nie je spokojný a po

⁴⁴ V tejto fáze je evidentné, že si Pilát začína uvedomovať urgentnosť problému a hrozbu rebélie. V prípade neodsúdenia Ježiša bola vysoko pravdepodobne možnosť oficiálnej sťažnosti od predstaviteľov Židov priamo cisárovi Tibériovi. Ten už jednej žiadosti vyhovel v neprospech Piláta. Prokurátor na počesť (ale skôr išlo o cielenú provokáciu) umiestnil v Herodesovom paláci v Jeruzaleme zlaté štíty zasvätené cisárovi. To sa stretlo s intenzívnym odporom Židov, pre ktorých to bol veľmi tvrdý a potupujúci akt. Tiberius prijal sťažnosť a osobne zasiahol premiestnením týchto štítov. Súčasný rímsky prokurátor sa tak oprávnenne mohol obávať ďalších zbytočných problémov a členovia veľrady si toho boli dobre vedomí

⁴⁵ Je biblickým paradoxom, že obaja sa volali Ježiš. Barabáš sa totiž celým menom volal Ježiš Barabáš

implicitnej vyhrážke z davu, že ako ho prepustí nie je *priateľom* cisára, prokurátor rezignuje. Dav a hlavne členovia veľrady sa tak dočkali potrestania Ježiša jedným z najpotupnejších spôsobov. Ukrižovaním.

Ukrižovanie

Ked' Pilát videl, že nič nedosiahne, ba že pobúrenie ešte vzrastá, vzal vodu, umyl si pred zástupom ruky a vyhlásil: "Ja nemám vinu na krvi tohto človeka. To je vaša vec!" A všetok ľud odpovedal: "Jeho krv na nás a na naše deti!". (27,22) Matúš

Ukrižovanie ako trest smrti starovekí Židia nepoznali ani pre najťažšie náboženské previnenia.⁴⁶ Ich hrdelnými trestami totiž boli dekapitácia, udusenie, upálenie a ukameňovanie. Hlavnými priaznivcami tohto barbarského trestu boli v antickom svete najcivilizovanejší národ – Rimania. Rím používal tento trest väčšinou ako trest pre zločiny otrokov či ako trest pre závažnejšie delikty ako vzbura či rebélie.⁴⁷ Trestu samotnému spravidla predchádzalo zbičovanie trestanca.⁴⁸ Odsúdenec bol potom povinný niesť kríž až na miesto vykonania ukrižovania, čo bežne bývalo vo vzdialenejších oblastiach mimo miest. Úlohou rímskych vojakov, ktorí vykonávali trest bolo nielen samotné pribitie na kríž ale dohliadať na skonanie odsúdenca. K tomu mohlo dôjsť aj po niekoľkých dňoch po ukrižovaní. Okrem neskutočnej fyzickej bolesti ukrižovaný zažíval aj extenzívnu psychologickú traumu.

Pilát si vysúva rukávy a okázalým gestom demonštruje svoju rezignáciu v tejto fraške. Končí sa tak jeden z najvýraznejších súdnych procesov, ktorého výsledok mal ovplyvňovať dejiny Európy po celé stáročia.

⁴⁶ CHANDLER, W. M. *The trial of Jesus from a lawyer's standpoint. Volume I The hebrew t.* NYC, 1925. s. 91

⁴⁷ CHANDLER, W. M. *The trial of Jesus from a lawyer's standpoint. Volume II The roman t.* NYC, 1925. s. 55

⁴⁸ Bič, ktorý Rimania používali bol krátkeho typu pozostávajúci z niekoľkých ťažkých, kožených jazykov s dvoma malými olovenými guľkami na každom konci a pri používaní spôsoboval intenzívne muky

Záver

Židovské trestné zásady boli obžalovanému veľmi naklonené. Chránili ho nielen do vynesenia rozsudku ale až do vykonania samotnej popravy v prípade ťažkých zločinov. Židovský zákonodarný duch, aj keď nábožensky veľmi prísny, tak kládol prísne podmienky na vzatie života svojich občanov justičnou cestou. Napriek týmto skutočnostiam sa podarilo odsúdiť človeka spôsobom, ktorí má v „pozitívnoprávnom“ slovníku označenie justičná vražda. V tomto prípade sa naskytuje určitá paralela so smrťou Sokrata, ktorý bol počas aténskej demokracie odsúdený na smrť a to aj napriek fungovaniu jej slobodných princípov. Židovský historik z 19.storočia, Markus Jost, vidí v židovskom procese s Ježišom toľko zlyhaní, že dokonca odmieta, že prebehol vôbec nejaký súd a nazýva to súkromnou vraždou.

Kto za tieto zlyhania mohol? Bol tu naozaj nutný záujem ako hovorí Kaifáš, že: *"je lepšie, ak zomrie jeden človek za ľud"* ? Vyšší záujem, teda princíp, ktorý obhajuje aj Raskoľnikov v románe Zločin a Trest? Bol v Ježišovom prípade zločin a zaň trest alebo len holý trest? A čo Pilát, ktorý neustále ustupoval pod tlakom sfanatizovaného davu, hoci disponoval potrebnou autoritou a kohortou pripravenou zasiahnuť? Takéto otázky si kladie americký právnik a politik Walter Chandler, vo svojej knihe *The trial of Jesus from a lawyer's standpoint* z roku 1925.

Ježiš bol určite vynikajúci rečník a charizmatický vodca, veď evanjeliá tvrdia, že vo svojich rečiach hovorieval aj k tisíckam poslucháčov. Vo svojich prejavoch sa nebál upozorňovať na faloš farizejov, židovských veľkňazov, na ich rigidne lipnutie na litere a opomenutie ducha zákona. Tým sa stal trňom v oku skutočných vodcov Židov – veľkňazov.

Je evidentné, že v prípade židovského súdu sa jednalo o politický proces a navyše nespravodlivý. Samotné vedenie tohto súdu tomu nasvedčujú – zakázaný nočný proces v súkromnom dome, krivé výpovede svedkov, sudca ako žalobca, jednomyseľné odsúdenie či neopakovanie hlasovania na ďalší deň. Proces však pokračoval ďalej pred Pilátom, ktorý ho dokonca odmietol odsúdiť, avšak nepreukázal dostatok odvahy na presadenie svojho rozhodnutia.

Pravými konšpirátormi Ježišovej popravy boli kňazi Annáš a Kaifáš. Ich vyšší záujem nakoniec presadili. Boli aspoň zužovaní psychickým trápením svedomia za zločin ako bol protagonistu spomenutého románu od Dostojevského? Nič tomu nenasvedčuje. Samotní Annáš a Kaifáš zomreli pravdepodobne v úctivom veku v kruhu svojich blízkych ako

vážení a rešpektovaní veľkňazi. Pilát bol o pár rokov neskôr odvolaný cisárom. Váhaním a servilnou ústupčivosťou mu história nelichotivo pripravila miesto v známom prísloví – *dostal sa tam ako Pilát do kréda*. To znamená náhodou, bez vlastného pričinenia.

Čo sa týka samotného Ježiša, ten stal v očiach kresťanov prvým kresťanským martýrom. V 4. storočí sa jeho učenie stáva dokonca štátnym náboženstvom Rímskej ríše.

A ešte niečo k jeho osobe. Úvodné porovnanie tohto procesu s cirkevným súdom s Galileom a Husom, môže vyznieť ako paradox avšak ako píše Ernst Renan v jeho slávnom životopise: *„Ježiš nebol zakladateľ dogiem, svoje učenie nikomu neprikazoval zapisovať. Bol to fenomén, ktorý naplnil svet novým duchom.“*

Použitá literatúra

BENNY, P. B. *The criminal code of the Jews*. London, 1880. 133 s.

CISÁROVÁ, D. a kolektív. *Trestní právo procesní*. Praha: Linde Praha a .s., 2006. 871 s.

GREENDIGE, A.H.J. *The legal procedure of Cicero's time*. London. 1901. 592 s.

HUTCHISON, W.G. *Renan's life of Jesus*. London. 1897. 289 s.

CHANDLER, W. M. *The trial of Jesus from a lawyer's standpoint. Volume I The hebrew trial*. NYC, 1925. 366 s.

CHANDLER, W. M. *The trial of Jesus from a lawyer's standpoint. Volume II The roman trial*. NYC, 1925. 406 s.

LEMAN, M.M. *Jesus before the Sanhedrin*. Oxford, 1909. 165 s.

MENDELSON, S. *The criminal jurisprudence of the ancient Hebrews*. NYC, 1891. 270 s.

ROSADI, G. *The Trial of Jesus*. New York, 1905. 335 s.

SEGERT, S. *Staroveké dějiny Židů*. Praha, 1995. 313 s.

SCHÄFER, P. *Dějiny Židů v antice*. Praha, 2003 253 s.

WISE, I.M. *The martyrdom of Jesus of Nazareth*. Cincinnati, 1874. 133 s.

Evanjeliá čerpané z: <http://www.biblia.sk/>

Všetky cudzojazyčné zdroje dostupné na internetovej stránke: <http://www.archive.org>